

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Програма і робоча програма
навчальної дисципліни
„ПРЕТЕНЗІЙНО-ПОЗОВНА РОБОТА”
(для студентів 2 курсу заочної форми навчання
напряму підготовки бакалавра
6.070101 – «Транспортні технології (за видами транспорту)»
галузі знань 0701 – «Транспорт і транспортна інфраструктура»)

ХАРКІВ – ХНАМГ – 2009

Програма і робоча програма навчальної дисципліни „Претензійно-позовна робота” (для студентів 2 курсу заочної форми навчання напряму підготовки бакалавра 6.070101 – «Транспортні технології (за видами транспорту)» галузі знань 0701 – «Транспорт і транспортна інфраструктура»).

/Укл.: Міхно О. І. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 40 с.

Укладач   О. І. Міхно

Рецензент: к. ю. н., доц. Коляда Т. А.

Рекомендовано кафедрою правового забезпечення господарської діяльності, протокол засідання № 1 від «29» вересня 2009 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Мета, предмет і місце дисципліни	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	7
1.4. Рекомендована основна навчальна література	8
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни	9
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
2.1. Кваліфікаційні вимоги до студентів у сфері транспортної інфраструктури.....	11
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни	12
2.3. Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями	14
2.4. Плани лекцій	19
2.5. Плани практичних занять.....	20
2.6. Індивідуальне завдання.....	21
2.6.1. Варіанти контрольних робіт.....	22
2.7. Самостійна робота студентів	24
2.8. Контрольні питання для самодіагностики	27
2.9. Індивідуально-консультативна робота	30
2.10. Методики активізації процесу навчання	30
2.11. Система поточного і підсумкового контролю знань студентів	33
2.12. Рекомендована література	38
2.12.1. Нормативно-правові акти	38
2.12.2. Основна література	38
2.12.3. Ресурси мережі Internet	38
ДОДАТОК А „Бланк для проведення тестування з дисципліни”	39

ВСТУП

Претензійно-позовна робота у час становлення ринкової економіки має пріоритетне значення в господарській діяльності. Саме тому сьогодні сучасні підприємства, установи та організації потребують менеджерів, економістів, бухгалтерів, які здатні прийняти важливі рішення для отримання суб'єктами господарювання своєчасно та в повному обсязі прибутку.

Дисципліна «Претензійно-позовна робота» надає студентам найрізноманітніші можливості для організації в майбутньому ефективної господарської діяльності та побудування кар'єри.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни „Претензійно-позовна робота” розроблена для студентів напряму підготовки бакалавра спеціальності 6.070101 – «Транспортні технології (за видами транспорту)» галузі знань 0701 – «Транспорт і транспортна інфраструктура».

1.1. Мета, предмет і місце дисципліни

Метою вивчення дисципліни „Претензійно-позовна робота” є формування розуміння претензійно-позовної роботи як підготовчої роботи подання позову до господарського суду з метою захисту порушених прав і законних інтересів суб’єктів господарювання (згідно до СВО ХНАМГ Варіативної частини освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 6.070101 – «Транспортні технології (за видами транспорту)» галузі знань 0701 – «Транспорт і транспортна інфраструктура»).

Предметом вивчення дисципліни є правові відносини між суб’єктами господарювання у разі порушення їх прав та законних інтересів.

В структурно-логічній схемі підготовки бакалавра дисципліна „Претензійно-позовна робота” є вихідною і передуює вивченню дисциплін професійного блоку. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
<i>вихідна; передуює вивченню дисциплін професійного блоку</i>	<i>Правознавство</i>
	<i>Комерційна робота</i>
	<i>Транспортне право</i>
	<i>Митні операції</i>
	<i>Митне право</i>
	<i>Міжнародні перевезення</i>

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Претензійно-позовна робота (1,5 / 54) (кредити/годин)

Змістові модулі:

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1. Поняття суб'єкта господарювання.

Загальні засади досудового порядку врегулювання спорів

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Поняття та види суб'єктів господарювання. Правові гарантії і способи захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання.
2. Загальні засади досудового порядку врегулювання спорів (урегулювання розбіжностей господарських спорів безпосередньо суб'єктами господарювання).
3. Основні положення щодо порядку ведення претензійно-позовної роботи.

Змістовий модуль 1.2. Правосуддя в Україні. Судова система України

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Форми захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання. Правосуддя в Україні. Судова система України.
2. Юрисдикція господарських судів. Загальні положення щодо цивільної юрисдикції. Юрисдикція в адміністративних справах.

Змістовий модуль 1.3. Позов як основний засіб захисту порушеного права суб'єкта господарювання

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Загальний порядок подання позовної заяви до господарського суду. Відзив на позовну заяву.
2. Перегляд судових рішень в апеляційному порядку в господарських судах.
3. Перегляд судових рішень в касаційному порядку в господарських судах. Перегляд судових рішень Верховним Судом України.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Освітньо-кваліфікаційні вимоги до вивчення дисципліни „Претензійно-позовна робота” наведені в табл. 2.

Таблиця 2 – Освітньо-кваліфікаційні вимоги до вивчення дисципліни

Вміння і знання	Сфери діяльності (соціальна)	Функції діяльності
1	2	3
працювати з фіксованою інформацією, з довідковою літературою; складати тексти претензій, відповідей на претензії, текти позовів	здатність до ефективної ко-мунікаційної взаємодії, в тому числі засобами інформаційних технологій	Організаційна
використовувати оргтехніку, документально оформляти рішення щодо направлення претензій, вести кореспонденцію		
застосовувати сучасні комп'ютерні технології для підготовки і руху документів		
володіти методами збирання інформації		
забезпечувати високий рівень виробничої дисципліни	нести соціальну відповідальність за діяльність праці	
підтримувати етику управлінської діяльності		
забезпечувати культуру процесів управління, культуру умов праці		
сприяти піднесенню кваліфікаційного рівня працівників	здатність до засвоєння нових знань, самовдосконалення	
сприяти розвитку творчого потенціалу працівників, заохочувати за новаторські ідеї	займати активну життєву і громадянську позицію	
створювати умови для підвищення культури підлеглих, для їх безперервного навчання		
контролювати дотримання підлеглими правил внутрішнього розпорядку	нести соціальну відповідальність за діяльність праці	Контрольна

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. *Господарський кодекс України від 16.01.2003р., № 436-IV зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
2. *Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991р., № 1798-XII зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
3. *Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008р., № 514-VI.*
4. *Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991р., № 1576-XII зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
5. *Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16.10.1996р., № 422/96-ВР зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
6. *Закон України «Про судоустрій України» від 07.02.2002р., № 3018-III зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
7. *Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005р., № 2747-IV зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
8. *Конституція України від 28.06.1996р. зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
9. *Лист Державного арбітражу СРСР «Про пред'явлення і розгляд претензій та позовів в іноземній валюті» від 04.09.1990р., № С-13/ОП-107.*
10. *Рекомендації Міністерства юстиції України «Про порядок ведення претензійної та позовної роботи на підприємстві, в установі, організації» від 15.01.1996р., № 2.*
11. *Регламент претензионного совещания по рассмотрению спорных дел о возмещении ущерба за несохраненные перевозки грузов, утвержденный на 38 заседании Совета по железнодорожному транспорту 11.06.2004г.*
12. *Цивільний кодекс України від 16.01.2003р., № 435-IV зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
13. *Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004р., № 1618-IV зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
14. *Вінник О. М. Господарське право: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. – 2-ге вид., змін. та доп. – К.: Правова єдність, 2009. – 766с.*
15. *Харитонов О. В. Конспект лекцій з дисципліни «Претензійно-позовна робота», - Х.: ХНАМГ, 2008 – 44 с.*
16. *Щербина В. С. Господарське право. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 479с.*

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

Анотація програми навчальної дисципліни

„Претензійно-позовна робота”

Мета: Формування розуміння претензійно-позовної роботи як складової господарської діяльності.

Предмет: Механізм здійснення претензійно-позовної роботи.

Модуль 1. Претензійно-позовна робота. Змістовий модуль (ЗМ) 1.1. Поняття суб'єкта господарювання. ЗМ 1.2. Правосуддя в Україні. ЗМ 1.3. Позов як засіб захисту порушеного права.

Аннотация программы учебной дисциплины

„Претензионно-исковая работа”

Цель: Формирование понимания претензионно-исковой работы как составляющей хозяйственной деятельности.

Предмет: Механизм осуществления претензионно-исковой работы.

Модуль 1. Претензионно-исковая работа. Содержательный модуль (СМ) 1.1. Понятие субъекта хозяйствования. СМ 1.2. Правосудие в Украине. СМ 1.3. Иск как средство защиты нарушенного права.

Annotation of the program of scientific discipline

” Claim lawsuit work”

Purpose: to form the understanding of claim lawsuit work as part of economic activity.

Subject: Mechanism of realization of claim lawsuit work.

Module 1. Claim lawsuit work. Content module (CM) 1.1. Concept of management subject. CM 1.2. Justice is in Ukraine. CM 1.3. Lawsuit as mean of defence of the broken right.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура робочої програми навчальної дисципліни „Претензійно-позовна робота” наведена в табл. 3.

Таблиця 3 – Структура навчальної дисципліни

Характеристика дисципліни: підготовка бакалаврів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
1	2	3
Кількість кредитів, відповідних до ECTS – 1,5: у тому числі: модулів – 1; змістових модулів – 3; самостійна робота – 46 годин, Індивідуальне завдання (ІЗ) – КР.	Галузь знань 0701 – «Транспорт і транспортна інфраструктура», напрямок підготовки 6.070101 - „Транспортні технології (за видами транспорту) ”, Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Варіативна за вибором студента. Рік підготовки: 2. Семестр: 1.
Кількість годин: усього – 54 годин; за змістовими модулями: ЗМ 1.1 – 18 годин; ЗМ 1.2 – 18 години; ЗМ 1.3 – 18 годин.		Лекції: кількість годин – 6. Практичні: кількість годин – 2. Самостійна робота: кількість годин – 46, у тому числі КР: кількість годин – 10.
		Вид контролю: залік.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних. Особливе значення в процесі вивчення і закріплення знань відіграє самостійна робота студентів. Зазначені види занять розроблені у відповідності до положень Болонської декларації.

2.1. Кваліфікаційні вимоги до студентів у сфері транспортної інфраструктури

„Претензійно-позовна робота” є варіативною дисципліною за вибором студента.

Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни:
дисципліна є вихідною і передуює вивченню дисциплін професійного блоку.

В результаті вивчення дисципліни студенту необхідно

- знати:

- загальні поняття з претензійно-позовної роботи;
- нормативно-правові засади претензійно-позовної діяльності;
- основи менеджменту і маркетингу в індустрії туризму;
- роль претензійно-позовної роботи у господарській діяльності.

- вміти:

- працювати з фіксованою інформацією, з довідковою літературою; складати тексти претензій, відповідей на претензії, позовів, відзивів на позовні заяви;
- використовувати оргтехніку, документально оформляти документи з претензійно-позовної роботи, вести кореспонденцію;
- застосовувати сучасні комп'ютерні технології як інструментарій підготовки і руху документів;
- володіти методами збирання інформації;
- забезпечувати високий рівень трудової, виробничої дисципліни;
- підтримувати етику управлінської діяльності;
- забезпечувати культуру процесів управління, культуру умов праці;
- сприяти піднесенню кваліфікаційного рівня працівників.

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти МОН України на базі освітньо-професійної підготовки бакалавра.

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни „Претензійно-позовна робота” студент має ознайомитись з програмою дисципліни, з її структурою, змістом і обсягом кожного змістового модуля, формами і методами навчання, з усіма видами і методами контролю знань, методикою їх оцінювання.

Тематичний план навчальної дисципліни „Претензійно-позовна робота” складається з одного модуля, який логічно пов’язує три змістових модуля, кожний з яких, у свою чергу, об’єднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов’язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом і взаємозв’язками.

Навчальний процес здійснюється в таких формах: лекційні, самостійна робота студента, контрольні заходи.

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни „Претензійно-позовна робота” наведена в табл. 4.

Таблиця 4 – Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Лекції	Практичн і заняття	Індивідуальна робота (КР)	Самостійна робота
Модуль 1. Претензійно-позовна робота				
<i>Змістовий модуль (ЗМ) 1.1. Поняття суб’єкта господарювання та правові гарантії і способи захисту його прав і інтересів</i>				
1	2	3	4	5
Тема 1. Поняття та види суб’єктів господарювання. Правові гарантії і способи захисту прав і інтересів суб’єктів господарювання.	1		1	4
Тема 2. Загальні засади досудового порядку врегулювання спорів (урегулювання розбіжностей господарських спорів безпосередньо суб’єктами господарювання).	1	1	1	4

1	2	3	4	5
Тема 3. Основні положення щодо порядку ведення претензійно-позовної роботи.			1	4
Разом годин за ЗМ 1.1	2	1	3	12
<i>Змістовий модуль (ЗМ) 1.2. Правосуддя в Україні. Судова система України</i>				
Тема 4. Форми захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання. Правосуддя в Україні. Судова система України.			1	7
Тема 5. Юрисдикція господарських судів. Загальні положення щодо цивільної юрисдикції. Юрисдикція в адміністративних справах.	2		1	7
Разом годин за ЗМ 1.2	2		2	14
<i>Змістовий модуль (ЗМ) 1.3. Позов як основний засіб захисту порушеного права суб'єкта господарювання</i>				
Тема 6. Загальний порядок подання позовної заяви до господарського суду. Відзив на позовну заяву.	2	1	2	2
Тема 7. Перегляд судових рішень в апеляційному порядку в господарських судах.			2	4
Тема 8. Перегляд судових рішень у касаційному порядку в господарських судах. Перегляд судових рішень Верховним Судом України.			1	4
Разом годин за ЗМ 1.3	2	1	5	10
Усього годин	6	2	10	36

2.3. Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями

МОДУЛЬ 1. ПРЕТЕНЗІЙНО-ПОЗОВНА РОБОТА

Змістовий модуль 1.1. Поняття суб'єкта господарювання та правові гарантії і способи захисту його прав і інтересів

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ. ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ І СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ І ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Поняття суб'єкта господарювання

Визначення суб'єкта господарювання відповідно до ст. 55 Господарського кодексу України. Основна класифікація суб'єктів господарювання. Утворення суб'єкта господарювання. Установчі документи суб'єкта господарювання.

1.2. Види суб'єктів господарювання

1.2.1. Господарські товариства як види суб'єктів господарювання. Види господарських товариств.

1.2.2. Господарські об'єднання: поняття та види.

1.2.3. Підприємства як види суб'єктів господарювання. Види підприємств.

1.2.4. Фізична особа – підприємець як суб'єкт господарювання.

1.2.5. Інші види суб'єктів господарювання.

1.3. Правові гарантії і способи захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання

Загальні та майнові гарантії держави щодо прав суб'єктів господарювання. Види способів захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання. Порядок захисту прав суб'єктів господарювання.

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСУДОВОГО ПОРЯДКУ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ (УРЕГУЛЮВАННЯ РОЗБІЖНОСТЕЙ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ БЕЗПОСЕРЕДНЬО СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ)

2.1. Сутність і завдання досудового порядку вирішення спорів

Судовий (позовний, наказний) і позасудовий (претензійний) порядок вирішення спорів як основні засоби захисту прав і свобод суб'єктів господарювання. Сутність і завдання претензійного порядку вирішення господарських спорів.

2.2. Правові основи претензійної роботи

Визначення порядку ведення претензійної роботи. Категорія господарських спорів, на які не поширюється порядок досудового врегулювання господарських спорів.

2.3. Порядок і строки пред'явлення претензії

Вимоги до оформлення претензії. Основні реквізити претензії. Документи, які додаються до претензії.

2.4. Порядок і строки розгляду претензії

Перелік документів, які можуть бути витребувані у заявника претензії. Порядок і строки розгляду претензії. Вимоги до складання відповіді на претензію. Основні реквізити відповіді на претензію.

2.5. Особливості досудового порядку врегулювання окремих видів господарсько-правових спорів між господарюючими суб'єктами

Порядок врегулювання розбіжностей при укладенні господарських договорів між сторонами щодо істотних умов таких договорів.

ТЕМА 3. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПОРЯДКУ ВЕДЕННЯ ПРЕТЕНЗІЙНО-ПОЗОВНОЇ РОБОТИ

3.1. Основні завдання і суб'єкти ведення претензійно-позовної роботи

Основні завдання і цілі претензійно-позовної роботи. Сутність претензійно-позовної роботи. Посадові особи і відділи, які відповідальні за організацію претензійно-позовної роботи.

3.2. Порядок ведення претензійної і позовної роботи на підприємстві

Обставини, які з'ясовуються при перевірці матеріалів претензії. Основні вимоги, які пред'являються до претензійно-позовної роботи.

3.3. Аналіз претензійно-позовної роботи

Облік та звітність, що використовуються суб'єктом господарювання під час здійснення претензійно-позовної роботи.

Змістовий модуль 1.2. Правосуддя в Україні. Судова система України

ТЕМА 4. ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРАВ І ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ. ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ. СУДОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

4.1. Форми захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання

Звернення до суду – як одна з основних форм захисту прав і інтересів господарюючих суб'єктів. Захист прав суб'єктів господарювання нотаріусом. Самозахист прав господарюючих суб'єктів.

4.2. Правосуддя в Україні. Судова система України

Визначення правосуддя в Україні. Система судів загальної юрисдикції. Спеціалізовані суди в Україні. Місцеві суди. Апеляційні суди. Вищі спеціалізовані суди. Верховний Суд України. Основні принципи судочинства, які закріплені в Конституції України.

4.3. Загальні положення щодо юрисдикції Конституційного Суду України

Порядок створення Конституційного Суду України. Повноваження Конституційного Суду України. Форми звернення до Конституційного Суду України.

ТЕМА 5. ЮРИСДИКЦІЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЦИВІЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ. ЮРИСДИКЦІЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ

5.1. Юрисдикція господарських судів

Суб'єкти, які мають право на звернення до господарських судів. Підвідомчість справ господарським судам. Підсудність справ.

5.2. Загальні положення щодо цивільної юрисдикції

Цивільні справи, які розглядаються в порядку позовного, наказного та окремого провадження. Визначення та види цивільно-правових спорів.

5.3. Юрисдикція в адміністративних справах

Завдання адміністративного судочинства. Компетенція адміністративних судів в Україні. Підвідомчість справ адміністративним судам. Підсудність справ.

Змістовий модуль 1.3. Позов як основний засіб захисту порушеного права суб'єкта господарювання

ТЕМА 6. ЗАГАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПОДАННЯ ПОЗОВНОЇ ЗАЯВИ ДО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ. ВІДЗИВ НА ПОЗОВНУ ЗАЯВУ

6.1. Виникнення права на позов і правові основи його реалізації

Право на судовий захист є засобом поновлення порушених суб'єктивних цивільних, сімейних, трудових прав. Дві сторони «права на позов»: матеріально-правова і процесуально-правова. Суб'єктивні й об'єктивні передумови права на пред'явлення позову. Позитивні і негативні передумови пред'явлення позову.

6.2. Поняття, форма і зміст позовної заяви

Основні вимоги до оформлення позовної заяви при подачі до господарського суду. Реквізити позовної заяви. Найменування сторін. Вимоги, які формулює позивач під час складення позовної заяви.

6.3. Загальний порядок подання позову

Порядок і розмір оплати державного мита у разі подання позовної заяви до господарського суду. Порядок і розмір оплати витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу. Перелік документів, який додається до позовної заяви.

6.4. Відзив на позовну заяву

Відповідач як сторона у господарській справі, яка має право подавати відзив на позовну заяву. Реквізити відзиву на позовну заяву. Документи, які додаються до відзиву. Інші права відповідача.

ТЕМА 7. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ В АПЕЛЯЦІЙНОМУ ПОРЯДКУ В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ

7.1. Загальний порядок апеляційного оскарження в господарських судах

Право апеляційного оскарження. Строк подання апеляційної скарги.

7.2. Поняття, форма і зміст апеляційної скарги

Основні вимоги до оформлення апеляційної скарги при подачі до

апеляційного господарського суду. Реквізити апеляційної скарги. Вимоги, які формулює апелянт під час складення апеляційної скарги. Перелік документів, який додається до апеляційної скарги. Порядок і розмір оплати державного мита під час подання апеляційної скарги до апеляційного господарського суду.

7.3. Відзив на апеляційну скаргу

Реквізити відзиву на апеляційну скаргу. Документи, які додаються до відзиву на апеляційну скаргу.

ТЕМА 8. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ У КАСАЦІЙНОМУ ПОРЯДКУ В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ ВЕРХОВНИМ СУДОМ УКРАЇНИ

8.1. Загальний порядок касаційного оскарження в господарських судах.

Право касаційного оскарження. Строк подання касаційної скарги.

8.2. Поняття, форма і зміст касаційної скарги

Основні вимоги до оформлення касаційної скарги при подачі до Вищого господарського суду України. Реквізити касаційної скарги. Вимоги, які слід формулювати у касаційній скарзі. Перелік документів, який додається до касаційної скарги. Порядок і розмір оплати державного мита під час подання касаційної скарги до Вищого господарського суду України.

8.3. Відзив на касаційну скаргу

Реквізити відзиву на касаційну скаргу. Документи, які додаються до відзиву на касаційну скаргу.

8.4. Підстави для оскарження до Верховного Суду України постанов чи ухвал Вищого господарського суду України.

Підстави для оскарження до Верховного Суду України постанов чи ухвал Вищого господарського суду України. Порядок подання касаційної скарги на постанову чи ухвалу Вищого господарського суду України. Порядок перегляду у касаційному порядку постанов чи ухвал Вищого господарського суду України.

2.4. Плани лекцій

План проведення лекційних занять з дисципліни „Претензійно-позовна робота” наведено в табл. 5.

Таблиця 5 – План проведення лекційних занять

Назва теми	Перелік питань	Кількість годин	Література
Модуль 1. Претензійно-позовна робота			
<i>ЗМ 1.1. Поняття суб'єкта господарювання та правові гарантії і способи захисту його прав і інтересів</i>			
Тема 1. Поняття та види суб'єктів господарювання. Правові гарантії і способи захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання.	1. Поняття суб'єкта господарювання. 2. Види суб'єктів господарювання. 3. Правові гарантії і способи захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання.	1	основна [1, 3, 4, 12, 14-16]
Тема 2. Загальні засади досудового порядку врегулювання спорів (урегулювання розбіжностей господарських спорів безпосередньо суб'єктами господарювання).	1. Сутність і завдання досудового порядку вирішення спорів. 2. Правові основи претензійної роботи. 3. Порядок і строки пред'явлення претензії. 4. Порядок і строки розгляду претензії. 5. Особливості досудового порядку врегулювання окремих видів господарсько-правових спорів між господарюючими суб'єктами.	1	основна [2, 9-11, 15]
<i>ЗМ 1.2. Правосуддя в Україні. Судова система України</i>			
Тема 3. Юрисдикція господарських судів. Загальні положення щодо цивільної юрисдикції. Юрисдикція в адміністративних справах.	1. Юрисдикція господарських судів. 2. Загальні положення щодо цивільної юрисдикції. 3. Юрисдикція в адміністративних справах.	2	основна [2, 7, 8, 13, 15]
<i>ЗМ 1.3. Позов як основний засіб захисту порушеного права суб'єкта господарювання</i>			
Тема 4. Загальний порядок подання позовної заяви до господарського суду. Відзив на позовну заяву.	1. Виникнення права на позов і правові основи його реалізації. 2. Поняття, форма і зміст позовної заяви. 3. Загальний порядок подання позову. 4. Відзив на позовну заяву.	2	основна [2, 15]

2.5. Плани практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямована на формування системи практичних знань з проблем розвитку і сучасного стану претензійно-позовної роботи на підприємстві; знайомство з професійною термінологією.

У процесі проведення практичного заняття студенти самостійно або в малих групах (за попереднім поясненням викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, виробничі ситуації або ділові ігри.

У межах дисципліни „Претензійно-позовна робота” з метою опанування студентами навчальних елементів змістового модулю практичні заняття рекомендовано проводити за окремо взятими темами або в деяких випадках питаннями.

План проведення практичних занять з навчальної дисципліни наведено в табл. 6.

Таблиця 6 – План проведення практичних занять

Назва теми	Перелік практичної роботи (опрацьованих питань)	Кількість годин	Література
Модуль 1. Претензійно-позовна робота			
<i>ЗМ 1.1. Поняття суб'єкта господарювання та правові гарантії і способи захисту його прав і інтересів</i>			
Тема 1. Загальні засади досудового порядку врегулювання спорів (урегулювання розбіжностей господарських спорів безпосередньо суб'єктами господарювання).	1. Сутність і завдання досудового порядку вирішення спорів. 2. Правові основи претензійної роботи. 3. Порядок і строки пред'явлення претензії. 4. Порядок і строки розгляду претензії. 5. Особливості досудового порядку врегулювання окремих видів господарсько-правових спорів між господарюючими суб'єктами.	1	основна [2, 9-11, 15]]
<i>ЗМ 1.2. Правосуддя в Україні. Судова система України</i>			
<i>ЗМ 1.3. Позов як основний засіб захисту порушеного права суб'єкта господарювання</i>			
Тема 2. Загальний порядок подання позовної заяви до господарського суду. Відзив на позовну заяву.	1. Виникнення права на позов і правові основи його реалізації. 2. Поняття, форма і зміст позовної заяви. 3. Загальний порядок подання позову. 4. Відзив на позовну заяву.	1	основна [2, 15]

2.6. Індивідуальне завдання

У межах дисципліни студент виконує підсумкову контрольну роботу.

Метою виконання індивідуального завдання (далі – ІЗ) є систематизація, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань студентів з дисципліни.

Студенти виконують ІЗ самостійно протягом вивчення дисципліни „Претензійно-позовна робота” із проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

ІЗ припускає зміст наступних елементів наукового дослідження:

- практичну значимість;
- комплексний і системний підходи до вирішення поставленого завдання;
- застосування творчого підходу і відбиття власного бачення вирішення поставленого завдання.

В межах дисципліни „ Претензійно-позовна робота ” в якості ІЗ студент виконує підсумкову контрольну роботу (КР).

Метою контрольної роботи є закріплення і поглиблення знань студентів, пошук і обробка літературних джерел, набуття навичок претензійно-позовної роботи, формування сучасного мислення і професійності майбутніх спеціалістів.

Зміст контрольної роботи наступний: 1) титульний аркуш; 2) вступ; 3) основна частина; 4) висновки; 5) список використаних джерел; 6) додатки.

Вступ має містити обґрунтування актуальності обраної теми, мету і зміст поставлених завдань, формулювання об'єкта і предмета дослідження.

Основна частина контрольної роботи складається з трьох розділів: двох теоретичних питань і одного питання зі складення документа з претензійно-позовної роботи.

Обсяг готової контрольної роботи повинен становити у рукописному варіанті 25-30 сторінок. Орієнтовна кількість сторінок у розділах: вступ – 1-2 с.; основна частина – 20-25 с.; висновки – 1-2 с.

Список використаних джерел необхідно скласти у певному порядку:

спочатку наводяться законодавчі й нормативні акти, потім загальна й спеціальна література за алфавітом.

Обсяг часу на виконання контрольної роботи в годинах становить *10 годин*.

2.6.1. Варіанти контрольних робіт

Контрольну роботу виконують за варіантом, який визначають за останнім номером залікової книжки студента. Варіанти контрольної роботи:

1. 1.1. Поняття та види суб'єктів господарювання.

1.2. Юрисдикція господарських судів. Загальні положення щодо цивільної юрисдикції.

1.3. Скласти претензію від товариства з обмеженою відповідальністю «Кленок» до акціонерного товариства «Торпеда» за порушення договору купівлі-продажу трактора та несплату останнім вартості трактора у розмірі 100000 грн. з нарахуванням пені за період з 01 вересня 2009р. по 14 жовтня 2009р. (включно), якщо договором передбачено розмір пені 0,5% за кожний день прострочення заборгованості, окрім того, з нарахуванням інфляційних втрат, 3% річних за час прострочення платежу.

2. 2.1. Правові гарантії і способи захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання.

2.2. Виникнення права на позов і правові основи його реалізації.

2.3. Скласти відповідь на претензію приватного підприємства «Дубок» від фізичної особи – підприємця Григоренка І. Д. у разі погашення заборгованості останнім за договором підряду.

3. 3.1. Сутність і завдання досудового порядку вирішення спорів.

3.2. Загальний порядок касаційного оскарження в господарських судах. Поняття, форма і зміст касаційної скарги у господарській справі.

3.3. Скласти позовну заяву до господарського суду, де позивач – товариство з обмеженою відповідальністю «Лілія», а відповідач – приватне підприємство «Кредо», про стягнення заборгованості за договором оренди нежитлового приміщення за 2 місяці у розмірі 20000 грн.

4. 4.1. Порядок і строки пред'явлення претензії.

4.2. Судова система України.

4.3. Скласти відзив на позовну заяву від приватного підприємства «Долина» по господарській справі, де позивачем є товариство з обмеженою відповідальністю «Галина» у разі незгоди з вимогами, викладеними у позовній заявою, оскільки приватне товариство «Долина» усунуло недоліки в обладнанні, яке було продано за договором купівлі-продажу товариству з обмеженою відповідальністю «Галина».

5. 5.1. Правові основи претензійної роботи.

5.2. Поняття, форма і зміст позовної заяви. Загальний порядок подання позову.

5.3. Скласти апеляційну скаргу по господарській справі від приватного підприємства «Людмила» у разі, якщо господарським судом під час винесення рішення було допущене порушення норм процесуального права, а саме справу було розглянуто за відсутності відповідача по справі – приватне підприємство «Людмила» не було належним чином повідомлене про час і місце засідання суду.

6. 6.1. Порядок і строки розгляду претензії.

6.2. Загальні положення щодо юрисдикції Конституційного Суду України.

6.3. Скласти касаційну скаргу по господарській справі від товариства з обмеженою відповідальністю «Орлик» у разі, якщо апеляційним господарським судом було допущене порушення норм процесуального права, а саме справу було розглянуто апеляційним господарським судом у незаконному складі колегії суддів.

7. 7.1. Особливості досудового порядку врегулювання окремих видів господарсько-правових спорів між господарюючими суб'єктами.

7.2. Відзив на позовну заяву.

7.3. Скласти відзив на апеляційну скаргу від фізичної особи – підприємця Іваненкової М. І. у разі винесення господарським судом рішення з дотриманням норм матеріального і процесуального права.

8. 8.1. Основні завдання і суб'єкти ведення претензійно-позовної роботи.

8.2. Загальний порядок апеляційного оскарження в господарських судах.

8.3. Скласти відзив на касаційну скаргу від приватного підприємства «Чобіток» у разі винесення апеляційним господарським судом рішення з дотриманням норм матеріального і процесуального права.

9. 9.1. Аналіз претензійно-позовної роботи на підприємстві.

9.2. Поняття, форма і зміст апеляційної скарги у господарській справі.

9.3. Скласти позовну заяву до господарського суду, де позивач – акціонерне товариство «Агнолія», а відповідач – товариство з обмеженою відповідальністю «Калина», про стягнення заборгованості за договором про надання інформаційних послуг у розмірі 14000 грн.

10. 10.1. Форми захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання. Правосуддя в Україні.

10.2. Підстави для оскарження до Верховного Суду України постанов чи ухвал Вищого господарського суду України.

10.3. Скласти претензію акціонерного товариства «Дубрава» до комунального підприємства «Вода» про стягнення заборгованості за договором підряду у розмірі 150000 грн.

Обсяг часу на виконання контрольної роботи в годинах становить *10 годин*.

2.7. Самостійна робота студентів

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем претензійно-позовної роботи, для підвищення якості професійної підготовки управлінських кадрів.

До форм самостійної навчальної роботи студентів за дисципліною „Претензійно-позовна робота” віднесені:

1. Робота з законодавчими, нормативними й інструктивними матеріалами.
2. Підготовка до проміжного й підсумкового контролю знань.

3. Контрольна перевірка кожним студентом-слухачем якості особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.

Перелік питань для самостійного опрацювання наданий в табл. 7.

Таблиця 7 – Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання (за ЗМ та темами)	Література
Модуль 1. Претензійно-позовна робота		
<i>ЗМ 1.1. Поняття суб'єкта господарювання та правові гарантії і способи захисту його прав і інтересів</i>		
1	2	4
Тема 1. Поняття та види суб'єктів господарювання. Правові гарантії і способи захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання.	1. Порядок організації діяльності суб'єкта господарювання. 2. Основні вимоги до складення установчих документів суб'єктів господарювання. 3. Припинення діяльності суб'єкта господарювання.	основна [1, 3, 4, 12, 14-16]
Тема 2. Загальні засади досудового порядку врегулювання спорів (урегулювання розбіжностей господарських спорів безпосередньо суб'єктами господарювання).	1. Засоби захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання. 2. Безпосередні завдання претензійної роботи. 3. Категорія господарських справ, на які не поширюється порядок досудового врегулювання спорів. 4. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.	основна [2, 9-11, 15]
Тема 3. Основні положення щодо порядку ведення претензійно-позовної роботи.	1. Обставини, які з'ясовуються при перевірці матеріалів претензії. 2. Сутність претензійно-позовної роботи.	основна [11, 15]
<i>ЗМ 1.2. Правосуддя в Україні. Судова система України</i>		
Тема 4. Форми захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання. Правосуддя в Україні. Судова система України.	1. Звернення до суду як одна з основних форм захисту прав і інтересів господарюючих суб'єктів. 2. Принципи судочинства, закріплені у Конституції України. 3. Конституційне подання і конституційне звернення як форми звернення до Конституційного Суду України.	основна [1, 2, 5, 6, 8, 12, 15]

1	2	3
Тема 5. Юрисдикція господарських судів. Загальні положення щодо цивільної юрисдикції. Юрисдикція в адміністративних справах.	1. Визначення та види господарських спорів. 2. Сутність цивільно-правових спорів. 3. Підвідомчість справ господарським судам. 4. Підсудність справ.	основна [2, 7, 8, 13, 15]
ЗМ 1.3. Позов як основний засіб захисту порушеного права суб'єкта господарювання		
Тема 6. Загальний порядок подання позовної заяви до господарського суду. Відзив на позовну заяву.	1. Матеріально-правові наслідки подання позовної заяви. 2. Процесуально-правові наслідки подання позовної заяви. 3. Визначення розміру та порядок сплати витрат державного мита, яке слід сплатити при подачі позову. 4. Визначення та порядок сплати витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу.	основна [2, 15]
Тема 7. Перегляд судових рішень в апеляційному порядку в господарських судах.	1. Вимоги, які формулює апелянт під час складення апеляційної скарги. 2. Перелік документів, який додається до апеляційної скарги. 3. Порядок і розмір оплати державного мита під час подання апеляційної скарги до апеляційного господарського суду.	основна [2, 15]
Тема 8. Перегляд судових рішень у касаційному порядку в господарських судах. Перегляд судових рішень Верховним Судом України.	1. Вимоги, які слід формулювати у касаційній скаргі. 2. Перелік документів, який додається до касаційної скарги. 3. Порядок і розмір оплати державного мита під час подання касаційної скарги до Вищого господарського суду України. 4. Порядок подання касаційної скарги на постанову чи ухвалу Вищого господарського суду України. 5. Порядок перегляду у касаційному порядку постанов чи ухвал Вищого господарського суду України.	основна [2, 15]

2.8. Контрольні питання для самодіагностики

МОДУЛЬ 1. ПРЕТЕНЗІЙНО-ПОЗОВНА РОБОТА

ЗМ 1.1. Поняття суб'єкта господарювання та правові гарантії і способи захисту його прав і інтересів

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ. ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ І СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ І ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1. Акціонерні товариства як суб'єкти господарювання.
2. Виробничі кооперативи як суб'єкти господарювання.
3. Відмітні особливості повних і командитних товариств як суб'єктів господарювання.
4. Характерні особливості державних підприємств.
5. Види господарсько-правових способів захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання.

Література: основна [1, 3, 4, 12, 14-16].

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСУДОВОГО ПОРЯДКУ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ (УРЕГУЛЮВАННЯ РОЗБІЖНОСТЕЙ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ БЕЗПОСЕРЕДНЬО СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ)

1. Основні і додаткові засоби правового захисту суб'єктів господарювання.
2. Структура і основні елементи претензії.
3. Вимоги, які формулює заявник у претензії.
4. Структура і основні елементи відповіді на претензію.
5. Складення протоколу розбіжностей як захід для врегулювання розбіжностей на стадії укладення договору.

Література: основна [2, 9-11, 15].

ТЕМА 3. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПОРЯДКУ ВЕДЕННЯ ПРЕТЕНЗІЙНО-ПОЗОВНОЇ РОБОТИ

1. Нормативно-правові акти, які регламентують ведення претензійно-позовної роботи.
2. Цілі та мета ведення претензійно-позовної роботи.
3. Сутність претензійно-позовної роботи.
4. Порядок організації юридичної служби у суб'єкта господарювання.

Література: основна [11, 15].

ЗМ 1.2. Правосуддя в Україні. Судова система України

ТЕМА 4. ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРАВ І ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ. ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ. СУДОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

1. Система судів загальної юрисдикції.
2. Місцеві господарські і адміністративні суди.
3. Апеляційні спеціалізовані суди.
4. Вищий господарський суд України.
5. Вищий адміністративний суд України.
6. Верховний Суд України.
7. Конституційний Суд України.

Література: основна [1, 2, 5, 6, 8, 12, 15].

ТЕМА 5. ЮРИСДИКЦІЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЦИВІЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ. ЮРИСДИКЦІЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ

1. Суб'єкти, які мають право звертатися до господарського суду.
2. Категорія цивільних справ, яка розглядається судами загальної юрисдикції в порядку позовного провадження.
3. Категорія цивільних справ, яка розглядається судами загальної юрисдикції в порядку наказного провадження.
4. Категорія цивільних справ, яка розглядається судами загальної юрисдикції в порядку окремого провадження.

Література: основна [2, 7, 8, 13, 15].

ЗМ 1.3. Позов як основний засіб захисту порушеного права суб'єкта господарювання

ТЕМА 6. ЗАГАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПОДАННЯ ПОЗОВНОЇ ЗАЯВИ ДО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ. ВІДЗИВ НА ПОЗОВНУ ЗАЯВУ

1. Структура та основні елементи позовної заяви.
2. Перелік документів, які додаються до позовної заяви.
3. Структура та основні елементи відзиву на позовну заяву.
4. Перелік документів, які додаються до відзиву на позовну заяву.
5. Порядок подачі зустрічного позову.

Література: основна [2, 15].

ТЕМА 7. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ В АПЕЛЯЦІЙНОМУ ПОРЯДКУ В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ

1. Структура та основні елементи апеляційної скарги.
2. Структура та основні елементи відзиву на апеляційну скаргу.
3. Відмова від апеляційної скарги.
4. Повноваження апеляційного господарського суду.
5. Підстави для скасування або зміни рішення місцевого господарського суду.

Література: основна [2, 15].

ТЕМА 8. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ У КАСАЦІЙНОМУ ПОРЯДКУ В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ ВЕРХОВНИМ СУДОМ УКРАЇНИ

1. Структура та основні елементи касаційної скарги.
2. Структура та основні елементи відзиву на касаційну скаргу.
3. Відмова від касаційної скарги.
4. Повноваження Вищого господарського суду України.
5. Підстави для скасування або зміни рішення місцевого чи апеляційного господарського суду.
6. Повноваження Верховного Суду України при перегляді у касаційному порядку постанов чи ухвал Вищого господарського суду України.
7. Підстави для скасування постанов чи ухвал Вищого господарського суду України.

Література: основна [2, 15].

2.9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи в формі: консультацій, перевірки і захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Форми організації індивідуально-консультативної роботи:

1. За засвоєнням теоретичного матеріалу:
  - індивідуальні консультації (запитання-відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);
  - групові консультації (розгляд типових прикладів-ситуацій).
2. За засвоєнням практичного матеріалу:
  - консультації індивідуальні й групові.
3. Для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
  - підготовка підсумкової контрольної роботи до захисту (презентації);
  - складання заліку.

2.10. Методики активізації процесу навчання

При викладанні навчальної дисципліни „Претензійно-позовна робота” з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування сучасних навчальних технологій, а саме: проблемні лекції; робота в малих групах; міні-лекції; семінари-дискусії; кейс-метод.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами: увагу студентів концентрують на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках; використовують досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу і виділенням головних висновків з питань, що розглядають. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонують питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає питання, що спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів

сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені питання, а висвітлювати лекційний матеріал таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використовувати при розв'язанні проблеми.

Міні-лекції передбачають викладання навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значним обсягом, складністю логічних побудов, образів, доказів і узагальнень. Міні-лекції проводять, як правило, як частину заняття-дослідження.

На початку проведення міні-лекції за вказаними вище темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, що зафіксовані в плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене в такий спосіб, пробуджує в студента активність і увагу при сприйнятті матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Проблемні лекції і міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей і досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонують об'єднуватися в групи з 5-6 чоловік і презентувати наприкінці заняття своє бачення і сприйняття матеріалу.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють уміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі освоєння навчального матеріалу.

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведений в табл. 8.

Таблиця 8 – Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання

Методи активізації процесу навчання	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Поняття та види суб'єктів господарювання. Правові гарантії і способи захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання.	<i>Проблемна лекція</i> з питання: „Господарські об'єднання як суб'єкти господарювання”
Тема 2. Загальні засади досудового порядку врегулювання спорів (урегулювання розбіжностей господарських спорів безпосередньо суб'єктами господарювання).	<i>Міні-лекція</i> з питання: „Особливості досудового порядку врегулювання окремих видів господарських спорів” <i>кейс:</i> „Вибір вимоги у претензії у разі несплати боржника за господарським договором”
Тема 3. Основні положення щодо порядку ведення претензійно-позовної роботи.	<i>Міні-лекція</i> з питання: „Аналіз претензійної роботи на підприємстві”
Тема 4. Форми захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання. Правосуддя в Україні. Судова система України.	<i>Проблемна лекція</i> з питання: „Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні”
Тема 5. Юрисдикція господарських судів. Загальні положення щодо цивільної юрисдикції. Юрисдикція в адміністративних справах.	<i>Проблемна лекція</i> з питання: „Правосуддя в адміністративних справах”
Тема 6. Загальний порядок подання позовної заяви до господарського суду. Відзив на позовну заяву.	<i>Міні-лекція</i> з питання: „Права та обов'язки сторін у господарській справі”
Тема 7. Перегляд судових рішень в апеляційному порядку в господарських судах.	<i>Міні-лекція</i> з питання: „Права та обов'язки сторін на стадії апеляційного оскарження судового рішення”
Тема 8. Перегляд судових рішень у касаційному порядку в господарських судах. Перегляд судових рішень Верховним Судом України.	<i>Проблемна лекція</i> з питання: „Права та обов'язки сторін на стадії касаційного оскарження судового рішення”

Основні відмінності активних і інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю навчального процесу, який виявляється в:

- високій мотивації студентів;
- закріпленні теоретичних знань на практиці;
- підвищенні самосвідомості студентів;
- виробленні здатності схвалювати самостійні рішення;
- виробленні здібності до колективних рішень;
- виробленні здібності до соціальної інтеграції;
- придбанні навичок вирішення конфліктів;
- розвитку здібностей до компромісів.

2.11. Система поточного і підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять.

Перевірка й оцінювання знань студентів може проводитись у наступних формах:

- оцінювання роботи студента під час практичних занять;
- оцінювання виконання і презентації індивідуального завдання (контрольної роботи);
- складання проміжного контролю знань за змістовими модулями (тестування);
- складання заліку.

Структуру засобів контролю з дисципліни „Претензійно-позовна робота” наведено в табл. 9.

Таблиця 9 – Структура засобів контролю з навчальної дисципліни

Види і засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1. Поняття суб'єкта господарювання та правові гарантії і способи захисту його прав і інтересів. <i>Тестування</i>	20
ЗМ 1.2. Правосуддя в Україні. Судова система України. <i>Тестування</i>	20
ЗМ 1.3. Позов як основний засіб захисту порушеного права суб'єкта господарювання. <i>Тестування</i>	20
Підсумковий контроль з дисципліни	
<i>Написання і презентація контрольної роботи</i>	20
Складання заліку	20
Усього за модулем 1	100

Поточне оцінювання знань студентів здійснюють під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- 1) активність і результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
- 2) виконання індивідуальної контрольної роботи;
- 3) складання проміжного контролю зі змістових модулів.

Оцінювання проводять за 4-бальною шкалою за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії і методології проблем, що розглядають;
- 2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
- 3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядають;
- 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, вирішенні завдань, проведенні розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації і робити висновки.

Оцінювання виконання і презентації індивідуального завдання

(контрольної роботи) оцінюють за такими критеріями:

- 1) самостійність виконання;
- 2) логічність і послідовність викладення матеріалу;
- 3) повнота розкриття теми (проблемної ситуації, аналітичної частини);
- 4) обґрунтованість висновків;
- 5) використання статистичної інформації, додаткових літературних джерел, ресурсів мережі Internet;
- 6) наявність конкретних пропозицій;
- 7) якість оформлення;
- 8) презентація контрольної роботи.

При оцінюванні практичних завдань увагу приділяють також їх якості й самостійності, своєчасності подання виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу).

Проміжний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного змістового модуля і вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації, проводиться у вигляді тестування.

У відповідності до програми навчальної дисципліни „Претензійно-позовна робота” на тестування проводять на останньому практичному занятті з кожного змістового модуля. Загальна тривалість тестів з модулю 1 „Претензійно-позовна робота” – 1,5 години (по 0,5 години на виконання одного тесту з одного змістового модуля). Поточне тестування з кожного змістового модуля складається з 20 тестів. Одна вірна відповідь на кожен з тестів дорівнює 1 бал. Бланк для проведення тестування з дисципліни „Претензійно-позовна робота” наведено в Додатку А. Тестове завдання містить запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовують наступні критерії оцінювання (табл. 10).

Таблиця 10 – Шкала перерахунку оцінок результатів поточного тестування зі змістових модулів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	Кількість набраних балів
ЗАРАХОВАНО	Відмінне виконання лише з незначними помилками	A	19 – 20
ЗАРАХОВАНО	Вище середнього рівня з кількома помилками	B	17 – 18
	Взагалі правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	15 – 16
ЗАРАХОВАНО	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	13 – 14
	Виконання задовольняє мінімальні критерії	E	9 – 12
НЕЗАРАХОВАНО	Потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	FX	6 – 8
	Необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F	0 – 5

Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів за відповідними змістовими модулями.

Підсумковий контроль – у формі заліку. Загальна тривалість заліку – 2 години. До складання заліку допускають студентів, які мають задовільну кількість балів зі складених тестів з основних навчальних елементів змістових модулів.

У разі незгоди студента з отриманою сумою балів з зазначених видів контролю або, якщо вона складає менше 60 балів, її можна покращити за рахунок участі студента в процедурі *модульного (поточного) контролю*.

Кількість балів, що можна бути отримати за результатом модульного (поточного) контролю, дає студенту можливість для підвищення оцінки поточного контролю на один ступінь за державною шкалою:

- з 71-90 балів на 91-100 балів;
- з 52-70 балів на 71-90 балів;
- з 35-51 бал на 52-70 балів.

Таким чином максимальна кількість балів модульного контролю

коливається в межах від 20 до 40 балів залежно від конкретного випадку.

Залік здійснюється в письмовій формі за білетами. Білет складається з одного теоретичного питання лекційного матеріалу й одного практичного завдання.

Відповіді студентів оцінюються за 20-бальною системою відповідно до наступних критеріїв (табл.11).

Таблиця 11 – Критерії оцінювання залікового завдання

№ з/п	Види завдання	Сума балів
1	Визначення понять	6
2	Розкриття теоретичних понять	10
3	Виконання практичного завдання	4
	Всього	20

У відповідності з набраними студентом балами оцінку знання матеріалу перераховують у систему оцінювання за шкалою ECTS згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів (табл. 12).

Таблиця 12 – Шкала перерахунку оцінок результатів навчання в різних системах оцінювання

Система оцінювання	Шкала оцінювання						
Внутрішній вузівський рейтинг, %	100-91	90-71		70-51		50-0	
Національна і в системі ECTS	5 <i>зараховано</i> <i>A</i>	4 <i>зараховано</i> <i>B, C</i>		3 <i>зараховано</i> <i>D, E</i>		2 <i>незараховано</i> <i>FX, F</i>	
Внутрішній вузівський рейтинг у системі ECTS, %	100-91	90-81	80-71	70-61	60-51	50-26	25-0
Національна і в системі ECTS	<i>зараховано</i> <i>A</i>	<i>зараховано</i> <i>B</i>	<i>зараховано</i> <i>C</i>	<i>зараховано</i> <i>D</i>	<i>зараховано</i> <i>E</i>	<i>незараховано*</i> <i>FX*</i>	<i>незараховано</i> <i>F**</i>

* з можливістю повторного складання.

** з обов'язковим повторним курсом

2.12. Рекомендована література

2.12.1. Нормативно-правові акти

1. *Господарський кодекс України від 16.01.2003р., № 436-IV зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
2. *Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991р., № 1798-XII зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
3. *Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008р., № 514-VI.*
4. *Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991р., № 1576-XII зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
5. *Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16.10.1996р., № 422/96-ВР зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
6. *Закон України «Про судоустрій України» від 07.02.2002р., № 3018-III зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
7. *Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005р., № 2747-IV зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
8. *Конституція України від 28.06.1996р. зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
9. *Лист Державного арбітражу СРСР «Про пред'явлення і розгляд претензій та позовів в іноземній валюті» від 04.09.1990р., № С-13/ОП-107.*
10. *Регламент претензионного совещания по рассмотрению спорных дел о возмещении ущерба за несохраненные перевозки грузов, утвержденный на 38 заседании Совета по железнодорожному транспорту 11.06.2004г.*
11. *Рекомендації Міністерства юстиції України «Про порядок ведення претензійної та позовної роботи на підприємстві, в установі, організації» від 15.01.1996р., № 2.*
12. *Цивільний кодекс України від 16.01.2003р., № 435-IV зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*
13. *Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004р., № 1618-IV зі змінами та доповненнями станом на 2009р.*

2.12.2. Основна література

14. *Вінник О. М. Господарське право: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. – 2-ге вид., змін. та доп. – К.: Правова єдність, 2009. – 766с.*
15. *Харитонов О. В. Конспект лекцій з дисципліни «Претензійно-позовна робота», - Х.: ХНАМГ, 2008 – 44 с.*
16. *Щербина В. С. Господарське право. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 479с.*

2.12.3. Ресурси мережі Internet

17. <http://www.rada.gov.ua> – Сервер Верховної Ради України.
18. <http://www.nau.kiev.ua> – Нормативні акти України.

ДОДАТОК А

БЛАНК ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ТЕСТУВАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ „ПРЕТЕНЗІЙНО-ПОЗОВНА РОБОТА”

(П.І.Б. студента)

(група)

ЗМ 1.1. *Поняття суб'єкта господарювання та правові гарантії і способи захисту його прав і інтересів*

Варіант

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

(дата складання)

(підпис)

Σ балів за результатом тесту	
-------------------------------------	--

ЗМ 1.2. *Правосуддя в Україні. Судова система України*

Варіант

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

(дата складання)

(підпис)

Σ балів за результатом тесту	
-------------------------------------	--

ЗМ 1.3 *Позов як основний засіб захисту порушеного права суб'єкта господарювання*

Варіант

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

(дата складання)

(підпис)

Σ балів за результатом тесту	
-------------------------------------	--

Σ балів за результатом тестування за Модулем 1	
---	--

(підпис викладача)

Навчальне видання

Програма і робоча програма навчальної дисципліни „Претензійно-позовна робота” (для студентів 2 курсу заочної форми навчання напряму підготовки бакалавра 6.070101 – «Транспортні технології (за видами транспорту)» галузі знань 0701 – «Транспорт і транспортна інфраструктура»).

Укладач: Ольга Іванівна Міхно

План 2009, поз. 1083 Р

Підп. до друку 26.10.2009 р.	Формат 60 x 84 1/16	Папір офісний.
Друк на ризографі	Умовн.- друк.арк. 1,7	Обл.- вид арк. 2,0
Зам.№ 5177	Тираж 10 прим.	

61002, Харків, ХНАМГ, вул.Революції, 12
Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ

61002, Харків, вул.Революції, 12